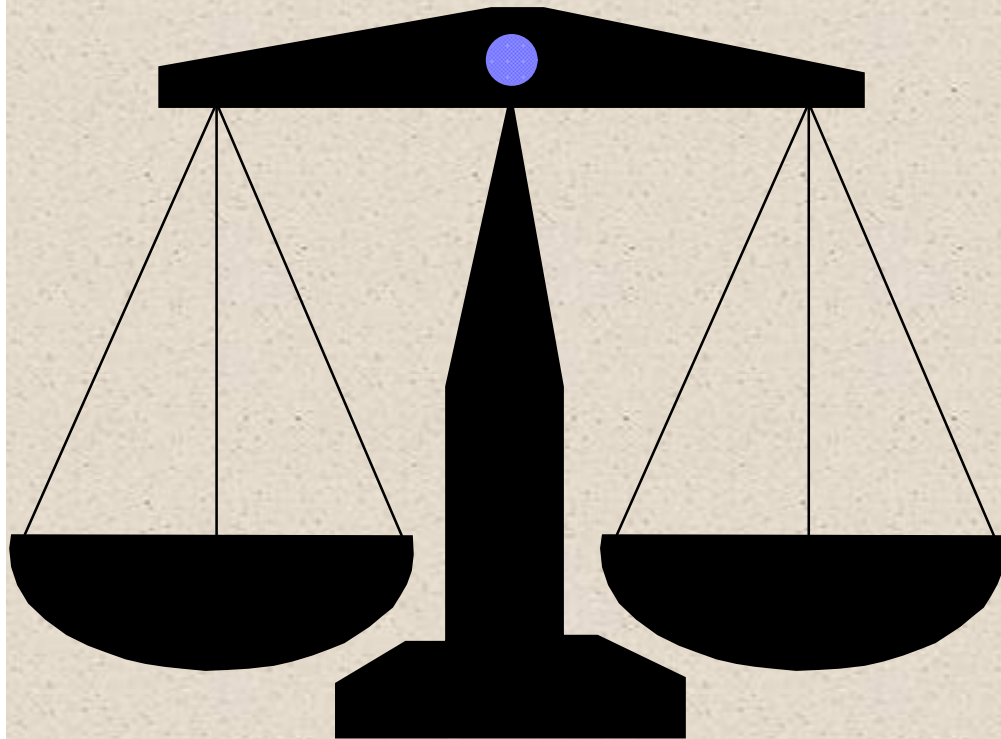

תקדים משפטי

עו"ד עדי ניב-יגודה

עו"ד עדי ניב-יגודה.

תוקפו של פסק דין

השאלות:

- מדוע פסק דין מחייב?
- האם כל מה שנכתב בפסק הדין מחייב?
- האם כל פסק הדין של כל בתי המשפט מחייבים באותה מידה?

התקדים המחייב

סעיף 20 לחוק יסוד: השפיטה קובע:

(א) הלכה שנפסקה בבית משפט תנחה בית משפט של דרגה נמוכה יותר.

(ב) הלכה שנפסקה בבית המשפט העליון מחייבת כל בית משפט למעט בית המשפט העליון.

תוקפה של פסיקת העליון

מדוע מאפשר החוק לבית המשפט העליון לסטות
מפסקי הדין שהוא נותן?

- הכרה שהמשפט הינו גמיש וצריך להתאים את עצמו לשינויים המתרחשים בתחומים שונים.
- הכרה כי עמדות הציבור בתחומים שונים משתנות (מה שלא היה מקובל בעבר מקובל כיום).

רציו ואוביטר

איזה חלק של פסה"ד מחייב?

- **הרציו** - טעם הפסק - החלק בפסק הדין שנחויץ להכרעה, הנימוק שעל פיו מוכרע הסכסוך.
 - **אוביטר** - אמרות אגב - החלק בפסק הדין שאינו מחייב, כל מה שלא רציו (היסטוריה חקיקתית ומשפטית, העמדה המשפטית בנסיבות אחרות).
- כאשר אין הסכמה לגבי הנימוק המכריע בקרב דעת הרוב-קשה יהיה לחלץ רציו.

כל הזכויות שמורות לעו"ד עדי ניב-יגודה.

דוגמא

- **"האם מעלית היא ... 'רכב'?" ...** השאלה אינה אם מעלית היא "רכב" במשמעות דיבור זו בלשון העברית, אלא אם היא "רכב" במשמעות דיבור זה בחוק הפיצויים. לשם כך עלינו לבחון את חלקיה השונים של הגדרת "רכב מנועי" או "רכב" בתיקון מס' 4. נתחיל בהגדרה הבסיסית. ודאי שמעלית מונעת ב"כוח מיכני" ... לדעתי, לא מתקיימת במעלית ... הדרישה של ההגדרה הבסיסית כי היא תשמש "לתחבורה יבשתית". אין היא מעבירה אנשים או מטען ממקום גיאוגרפי אחד למקום גיאוגרפי אחר ... מסקנה זו מתבקשת מתכלית חוק הפיצויים. מעבר כזה אינו יוצר סיכון תעבורתי. אין לומר על כלי המעביר אנשים או מטען מקומה לקומה באותו מבנה עצמו, כי הוא משמש "לתחבורה יבשתית".

- **"מעלית" נכללת ב"מצבי הריבוי"?** עיון קל בהם מלמד כי המעלית אינה כלולה בהם. ... התוצאה היא אפוא, כי מעלית אינה בגדר "רכב מנועי" או "רכב" לעניין תיקון מס' 4 ... מטעמים אלה דין הערעור להידחות.

כל הזכויות שמורות לעו"ד עדי ניב-יגודה.

אבחון

כיצד מתפתח המשפט אם הערכאות הנמוכות מחויבות ליישם את פסיקת בית המשפט העליון?

- האבחון נועד להשתחרר מכבליו של התקדים המחייב ונעשה ע"י עורכי דין, שופטים, ומשפטנים.
 - מאבחנים ע"י הוכחה שהעובדות המהותיות של המקרה הספציפי שונות מהעובדות שבפסק הדין של בית המשפט העליון שעליו מבקש הצד השני להסתמך.
- דוגמא- החלקה על מדרגות המכללה מול החלקה בבריכה-אבחון נסיבות ההחלקה יוביל לתוצאה שונה.

דוגמא - פס"ד רביז נ' קליפורד

"המשיבים טוענים שיש לאבחן את פרשת רינגר מנסיבות המקרה דנן...: ...בפרשת רינגר נדון מקרה שהתרחשה בו תאונת דרכים. נקודת המוצא של בית-המשפט הייתה, כי נהג רשולן יכול לצפות גרימת מוות לאחר. מכאן, שהנזק שנגרם בפועל (התפרצותה של מחלה קשה בעקבות תאונת הדרכים), שהוא חמור פחות, בוודאי נכלל בתחום הצפיות. לעומת זאת במועד הרלוונטי לענייננו הנזקים שהיו ידועים בספרות הרפואית כתופעות לוואי אפשריות להזרקת חומר הרדמה באמצעות מזרק לא שואב, היו נזקים שהסתכמו, לטענת המשיבים, בנזקים חולפים. הצפי לנזקים מסוג זה אינו כולל בחובו צפי לנזקים חמורים יותר, לפיכך טענתם היא כי לא ניתן לומר כי בפועל היה ניתן לצפות את הנזק שאירע במציאות."

המשך

"יש לדחות טענות אלה. על-פי ההלכה שנפסקה בפרשת רינגר, מבחן הצפיות חל על סוג הנזק אך לא על היקפו, ו"סוג הנזק" פורש בפרשת רינגר באופן רחב כך שכל נזק גופני נכלל במסגרת אותו סוג נזק. הנזק המאוחר שנגרם לרביד הוא בגדר נזק גוף, ולכן הוא מאותו "סוג" נזק שהיה על הרופא לצפות מראש. עצם הדבר שהנזק שהתגבש בסופו של דבר היה חמור בהרבה מהנזק הראשוני, שלגביו אין מחלוקת שהיה צפוי, אינו מעלה ואינו מוריד. זאת מהטעם, שכמבואר לעיל, על-פי פרשת רינגר, די בכך שסוג הנזק כנזק גופני כלשהו היה צפוי כדי שהמזיק יחוב בנזיקין גם לגבי נזקי גוף חמורים יותר שהתפתחו מהנזק הגופני הראשוני, ואין צורך שיצפה את השתלשלות הנזק ואת כל היקפו."

סיכום

- פסיקת עליון מחייבת ערכאות נמוכות אך לא את בית המשפט העליון עצמו.
- רציו הינו החלק בפסה"ד שעל פיו מוכרע הסכסוך בין הצדדים והינו החלק המחייב בפסה"ד.
- בפסיקה ניתן למצוא צדדים ושופטים אשר מיישמים פסיקה קודמת למקרה הספציפי או מאבחנים אותה מהמקרה הספציפי.

שאלות???

כל הזכויות שמורות לעו"ד עדי ניב-יגודה.